Reclús i el seu paper a l'escola del segle XXI

Joana Mª Petrus

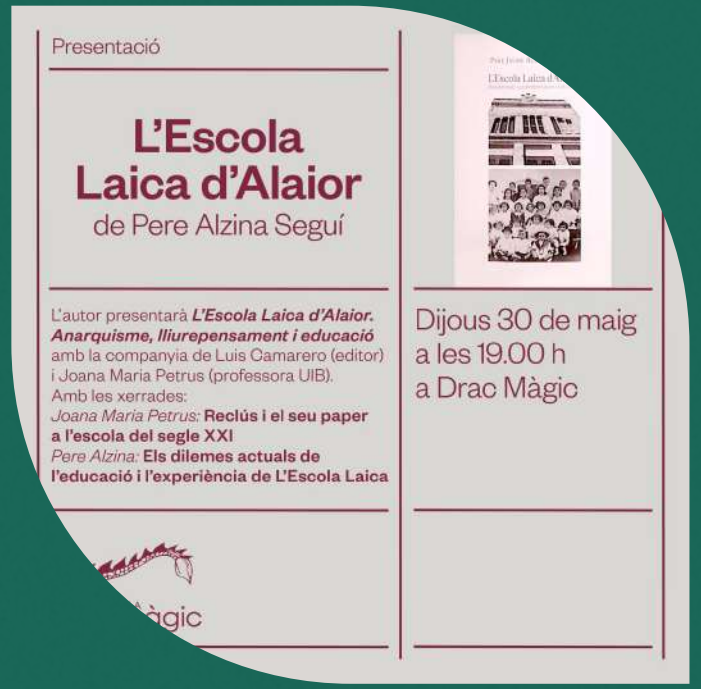

Reclus, l'home

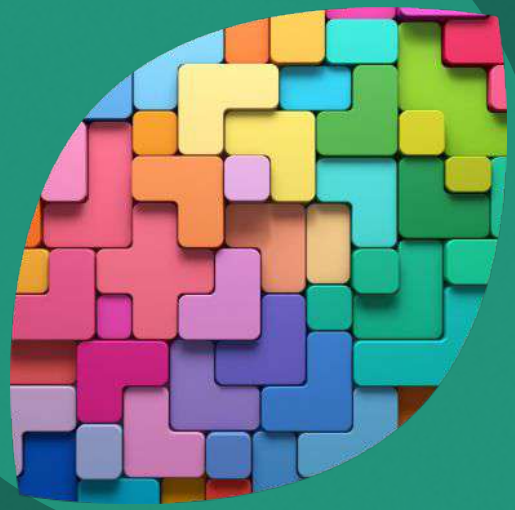

Qui va ser Élisée Reclus?

Geògraf francès, teòric de **l'anarquisme**, brillant exponent de la **geografia comparada**, fundador de la **geografia social**, viatger constant, autor d'un ampli conjunt d'obres entre les quals destaca *L'Homme et la Terre* (6v)

La seva vida abasta un període especialment convuls en la història d'Europa **1830-1905**

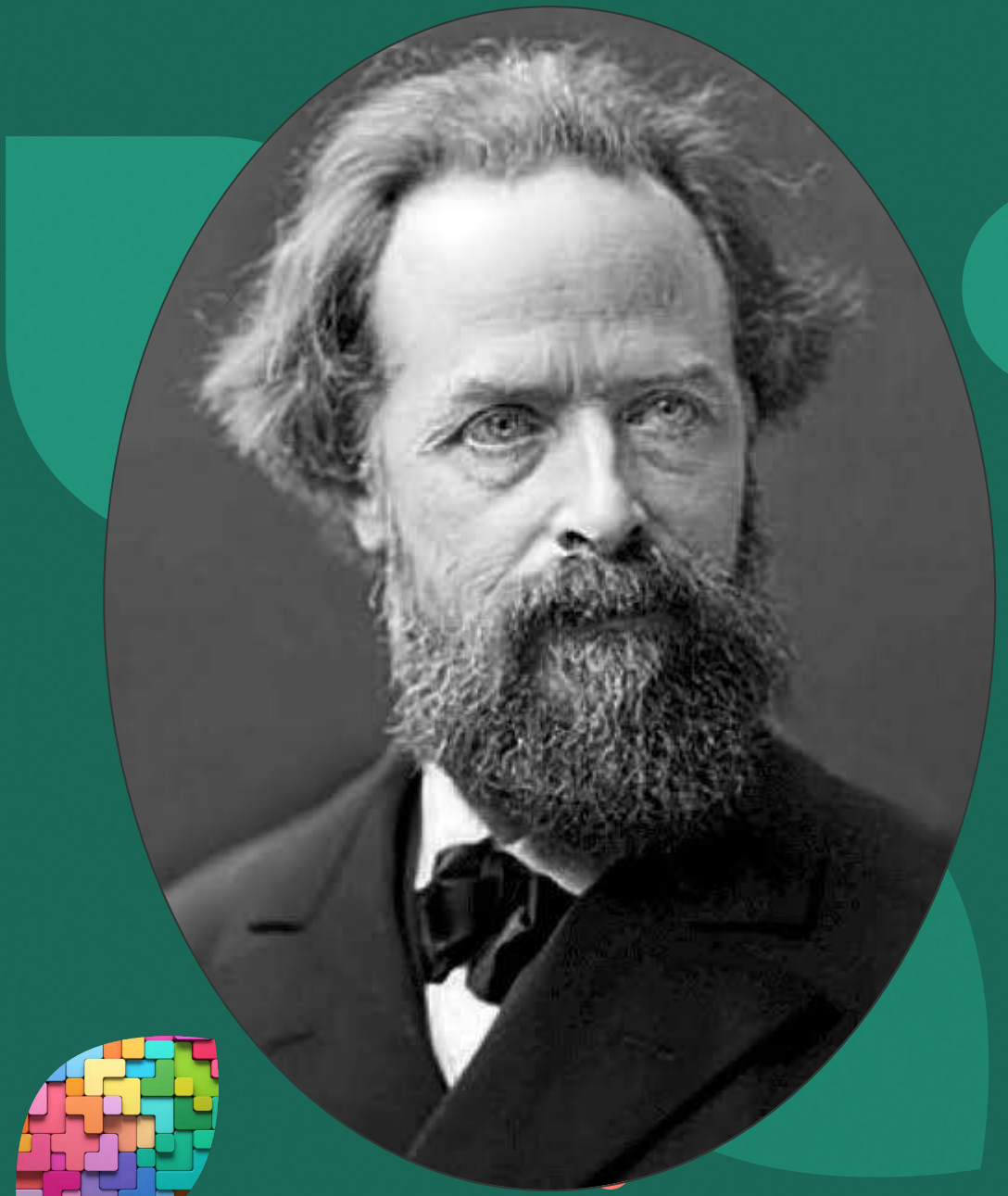

Onades revolucions liberals: desaparició de l'Antic Règim

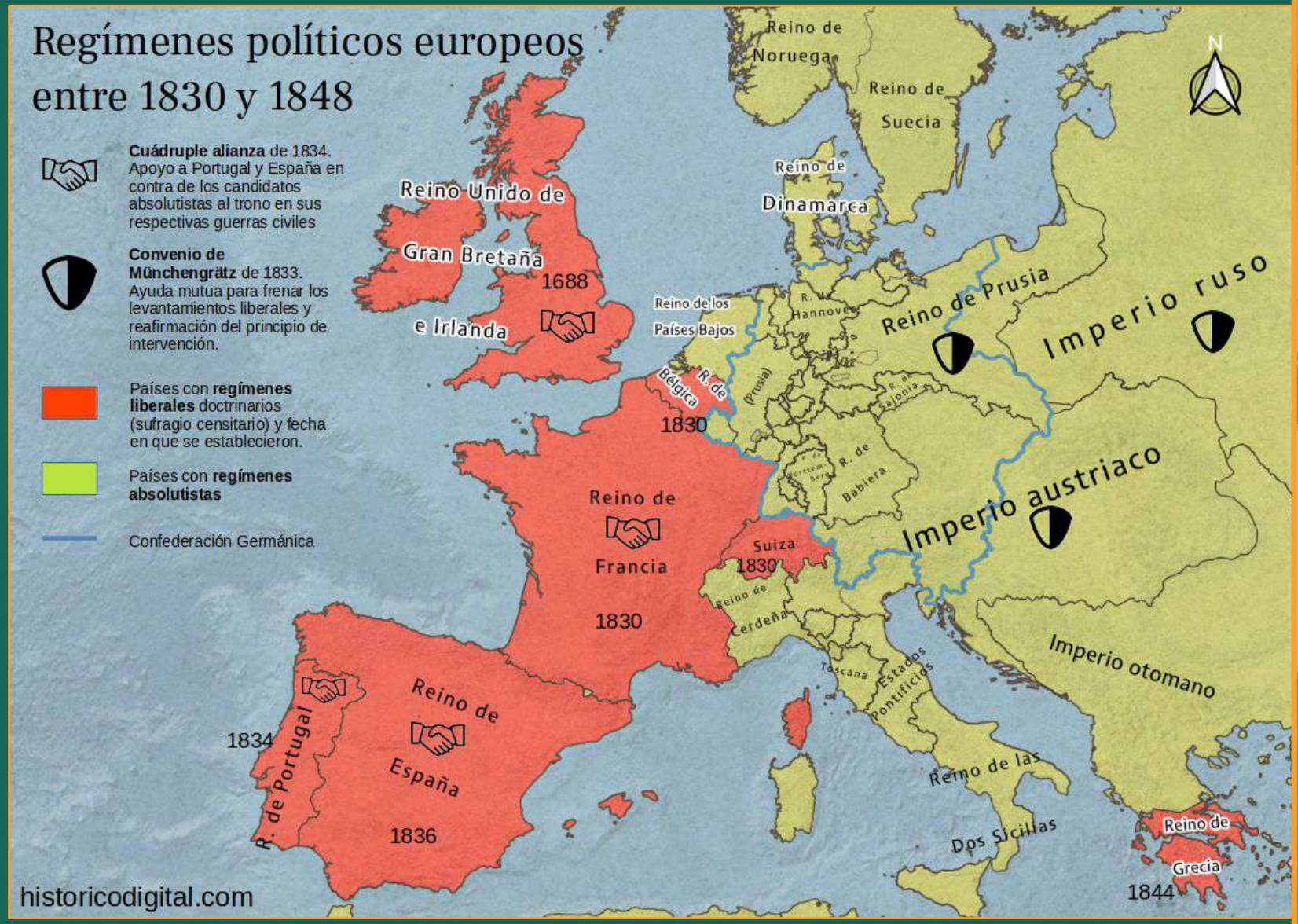

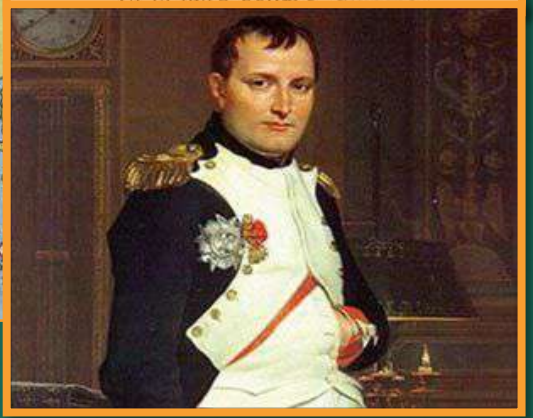

Onades revolucions liberals: emergència dels Estats-nació

Élisée Reclus, la familia

1830 Neix a Sainte-Foy-La Grande (Gironda, Aquitania). 2n de 14 germans.

Als 12 anys parteix a Alemanya I estudia 5 anys a un internat. Als 17 anys torna a França i estudia a la Facultat de Teologia de Montauban.

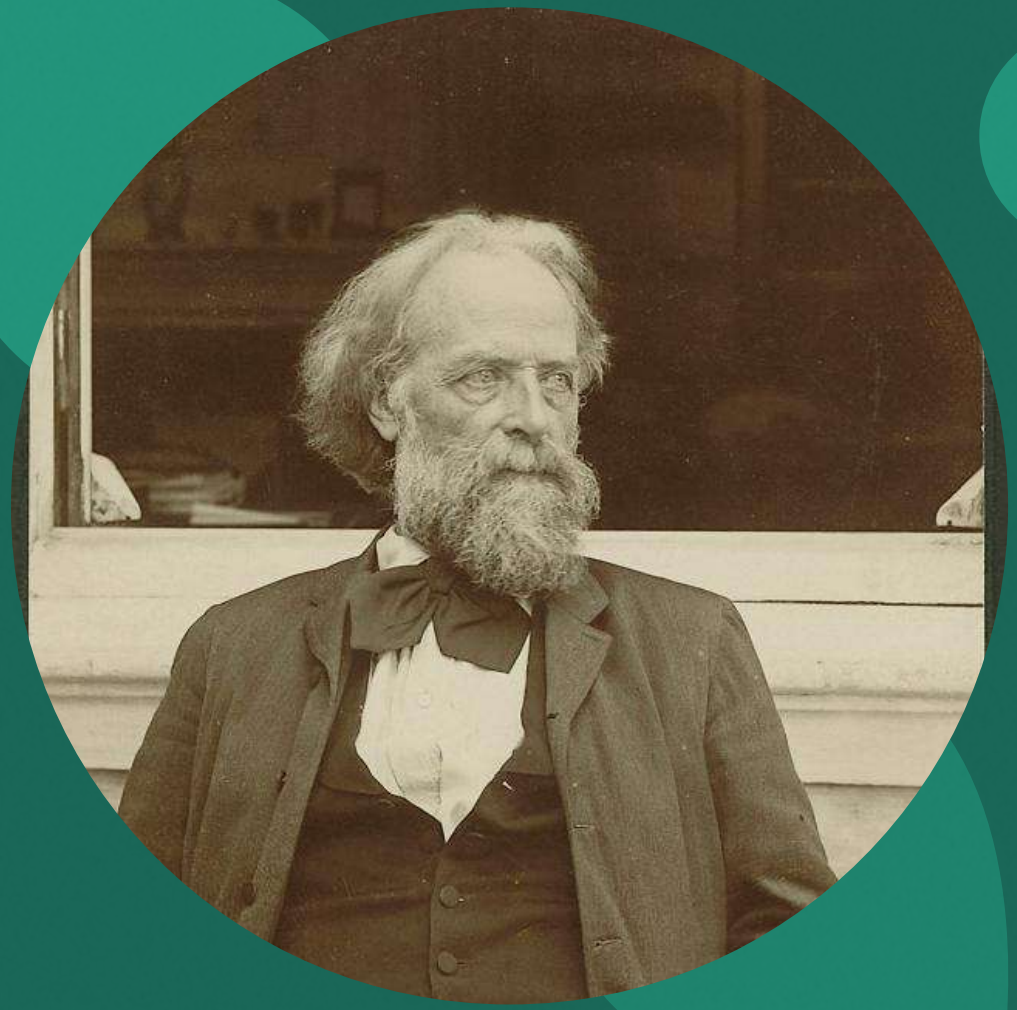

Élisée Reclus, els estudis

1848 Als 18 anys esclata la Revolució de París i Eliseu i el seu germà fugen i recorren la mediterrània. El pare l'envia a Berlín a estudiar Teologia, però allà escolta Carl Ritter, que està escrivint un llibre sobre les relacions Home-Natura

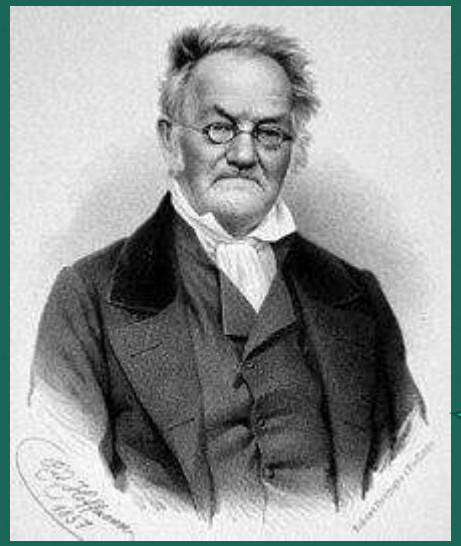

Carl Ritter
Idealisme alemany-Pestalozzi

"L'aprenentatge pel cap, la mà i el cor"

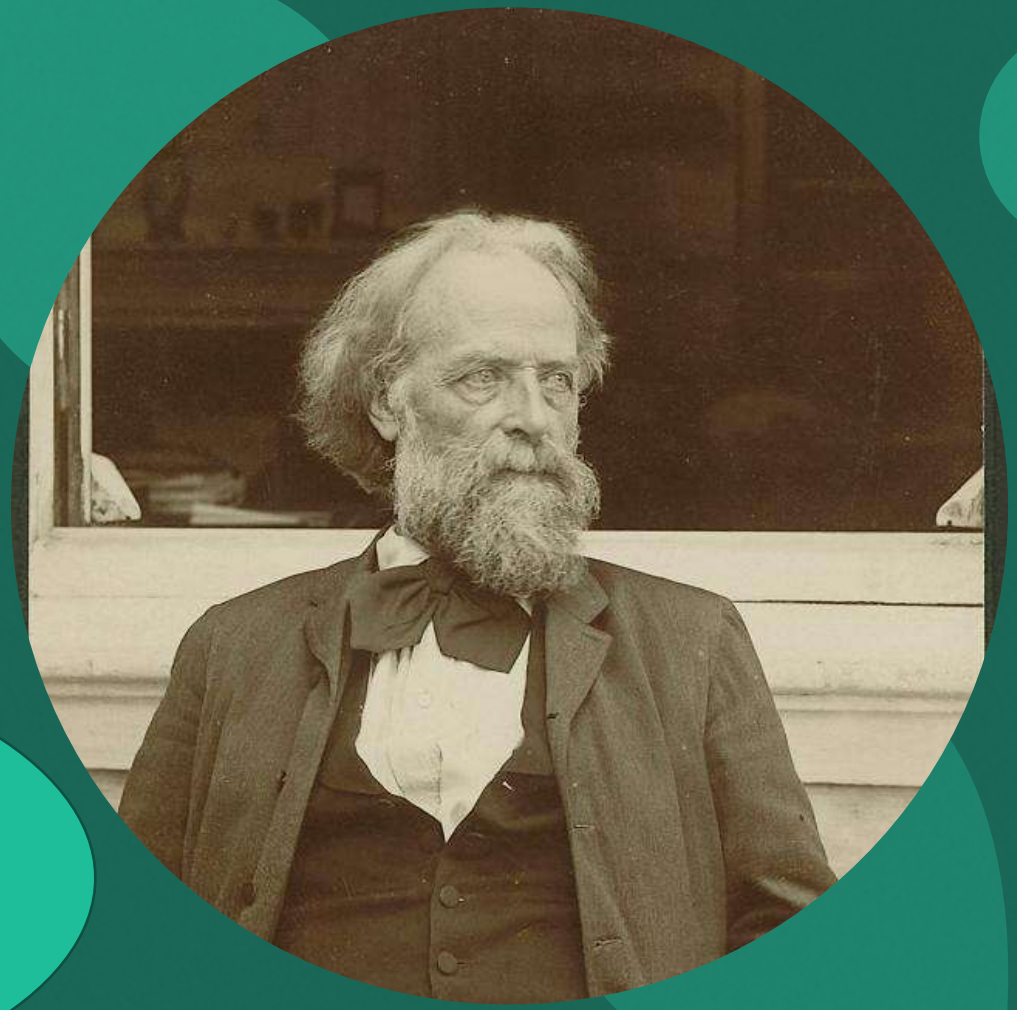

Élisée Reclus, els viatges

1851	Amb 21 any Elisée i Élie retornen a París. Lluís Napoleó es converteix en l'emperador Napoleó III. Revolta de París. Persecució dels insurrectes. Fugida a **Londres**
1852	Elisée parteix cap a **Nova Orleans**. Preceptor a casa de la família Fortier, hisendats esclavistes
1861	Guerra de Secessió Americana, Reclús viatge per **Amèrica llatina**
1867	S'afilia a la **Primera Internacional de Treballadors**: contacte amb els marxisme i l'anarquisme col·lectivista.
1868	Viu novament a **París.** Escriu el **primer volum de *L'Home i la Terra*** i comença a fer-se famós a França i a l'estranger

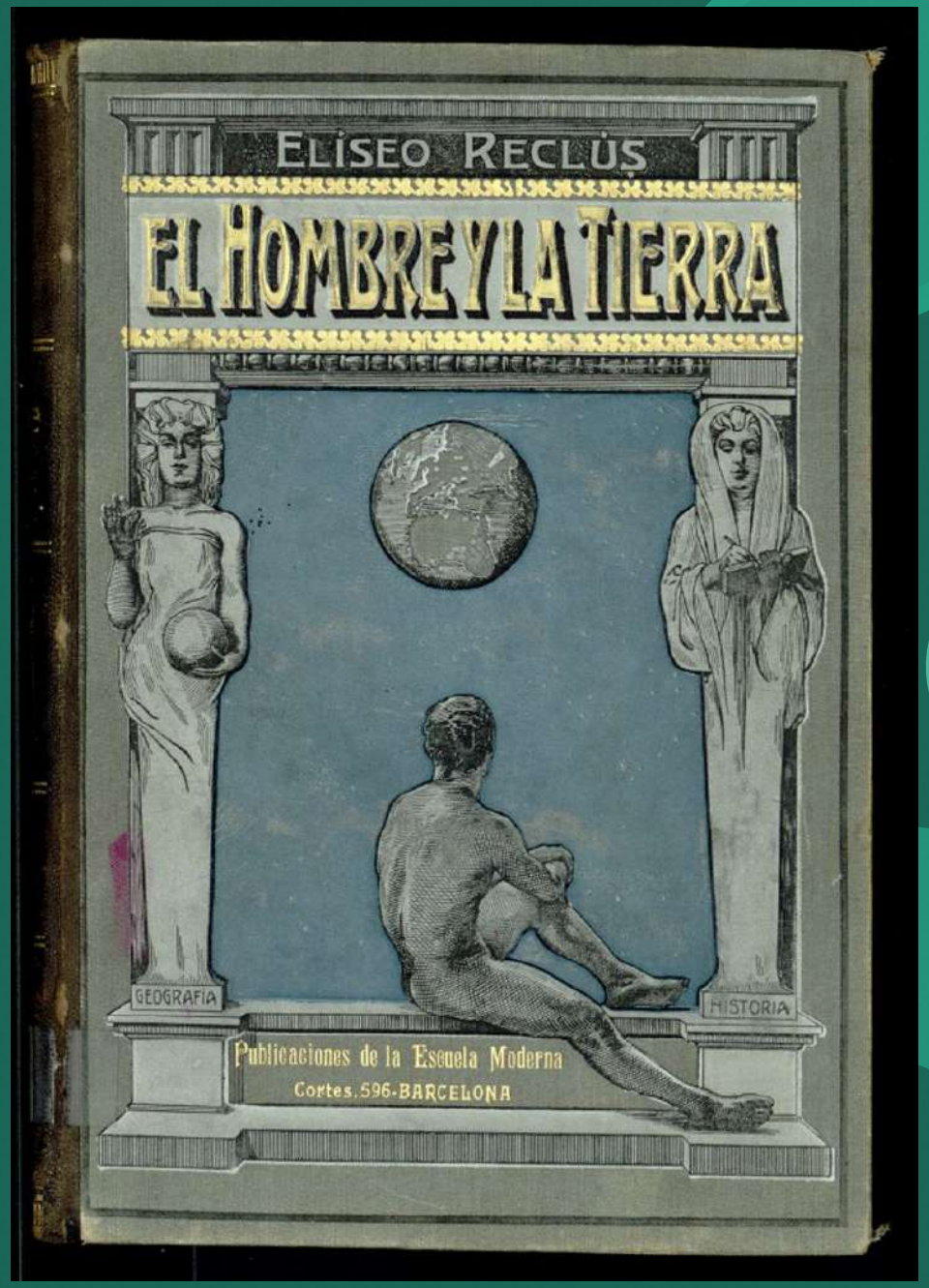

Élisée Reclus, la política

1869/70	Esclata la guerra Franc-Prussiana i Reclús ingressa a la Guardia Nacional com a voluntari
1871	Es proclama la **Comuna de París.** Reclús és empresonat i condemnat a cadena perpètua. Escriu a presó el **2 volum de l'Homme et la Terre, fa classes als presoners.**
1872	Desterrament a Suïssa per 10 anys, on romandrà fins 1890 **A Suïssa firma amb l'editorial Hachett** un contracte per la redacció de la **Nova Geografia Universal**
1880	Rebutja l'aministia. Viatja a EEUU, Canadà, Brasil, Uruguai, Xile Argèlia. Coneix Kropotkin

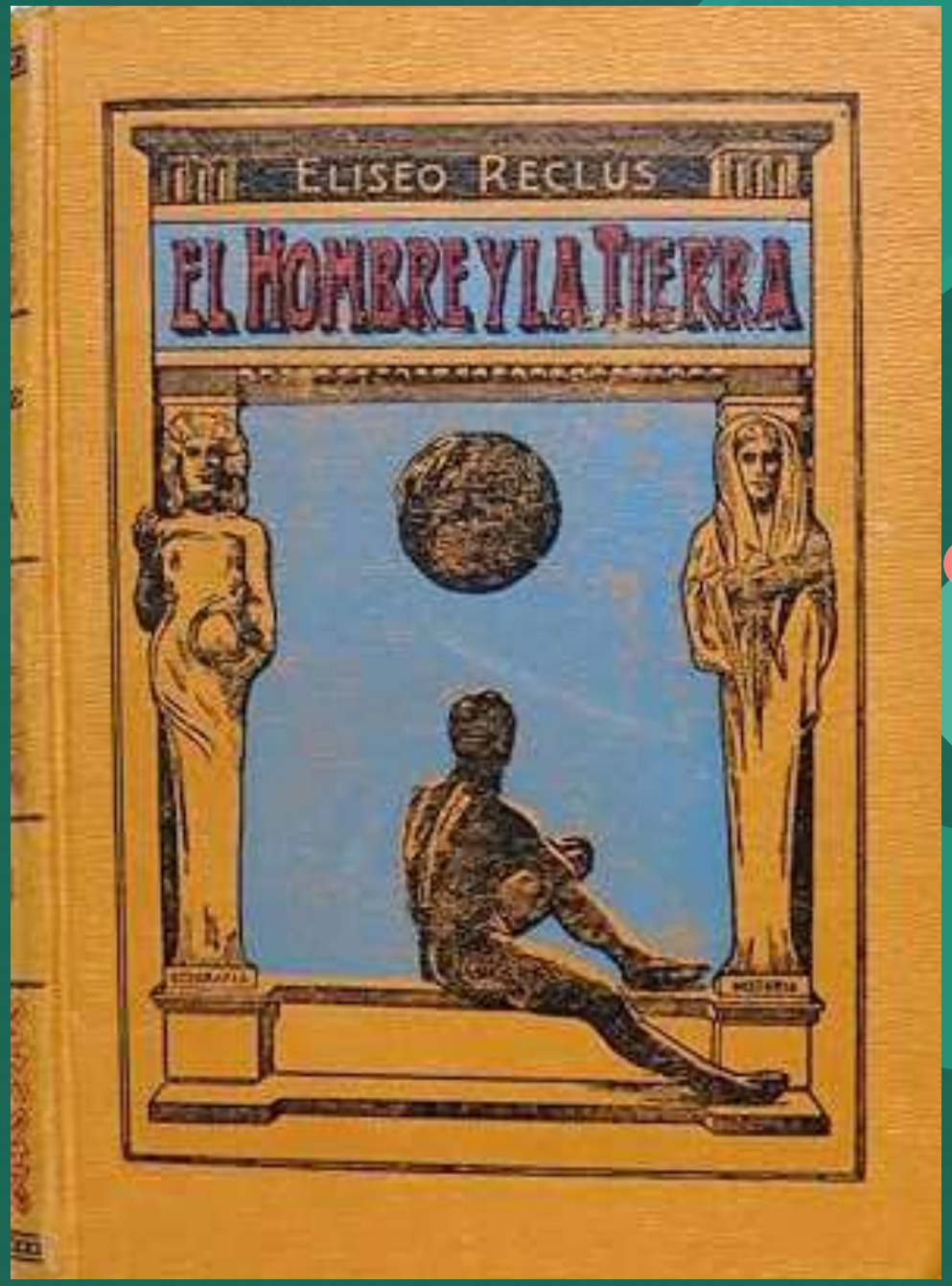

Élisée Reclus, els darrers anys

1892	Rep la medalla de la **Societat Geogràfica de París**. Accepta la càtedra de Geografia Comparada a la Universitat Lliure de Brussel·les, on treballa com a agregat
1898	Funda **l'Institut Geogràfic** que depèn de la Universitat Lliure de Brussel·les. Crea l'editorial de mapes geogràfics «**Societé des Cartes et Traveaux geographiques Élisée Reclus**» que tancarà el 1904.
1903	Acaba **"Homme et la Tera" 6 volums i 4.500 pàgines**
1904	Mor el seu germà Élie. Després superar una angina de pit, viatja a França, Anglaterra, Escòcia i Berlín
1905	Observa la revolta dels mariners del cuirassat Potemkin. Finalment, **mor dia 4 de juliol** a Torhout, Flandes, Bèlgica i és enterrat a una fossa comú amb el seu germà Élie.

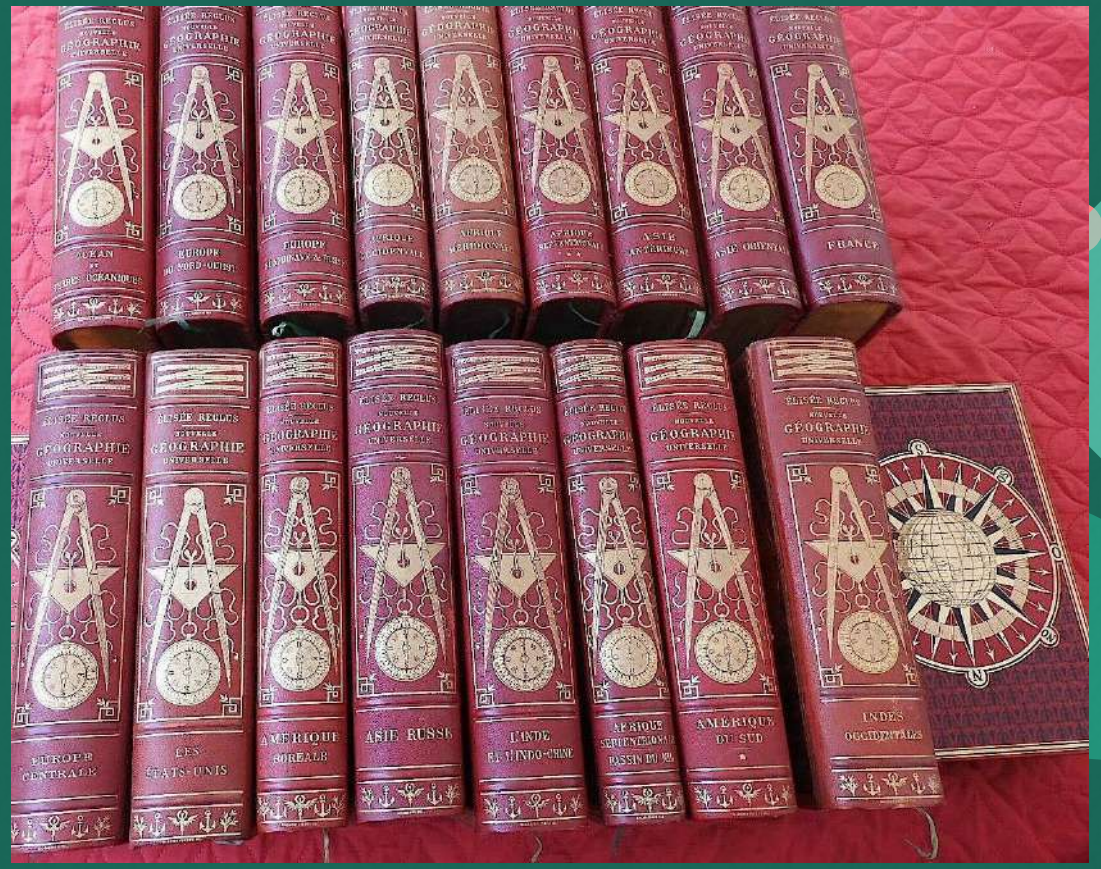

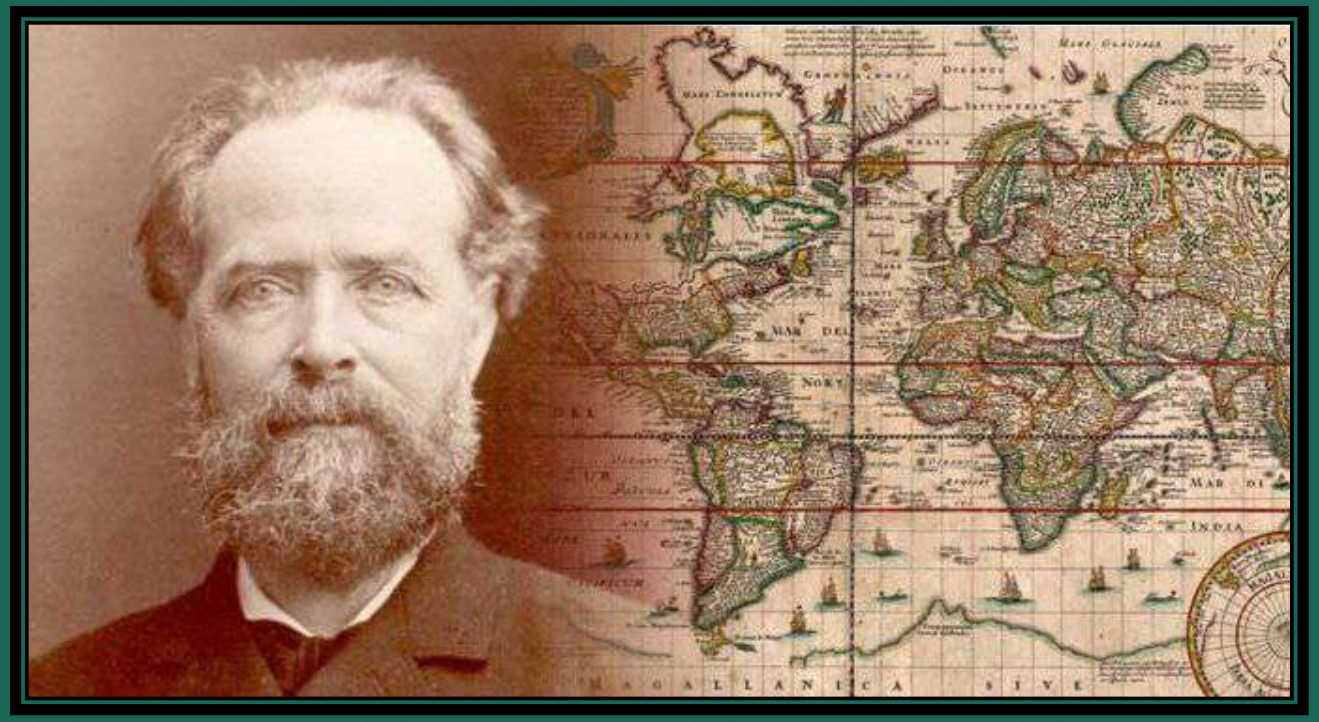

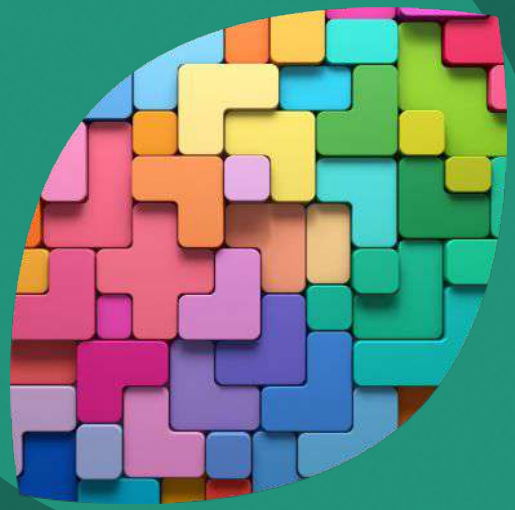

Reclus, l'anarquista

El seu pensament

Relacions Home-Medi: tres postures del Paradigme Ambientalista

1. Visió sempre **antropocèntrica**. Es parteix de la base de que home I natura s'influeixen mútuament
2. **No** s'estudia la "**naturalesa**" en **abstracte**, sinó sempre en relació a l'home
3. La **relació home-natura influeix** en el caràcter de les **societats** individuals i en el curs de les seves **històries**

Medi ambient sempre present (Curriculum escolar)

Humboldt
Geografia física
Kosmos

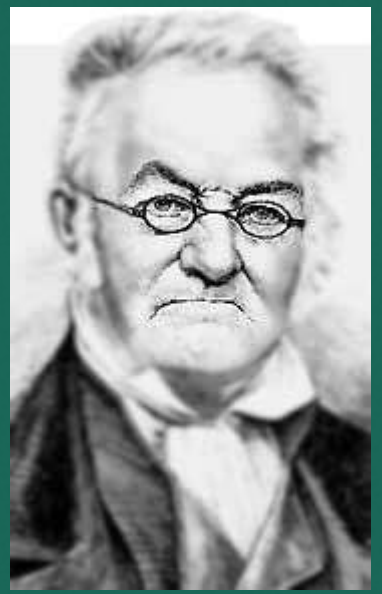

Ritter
Geografia humana
Erdkunde

XIX. Expansió colonial
Diversitat de societats i diversitats de medis naturals

Humboldt
Geografia física
Kosmos

1

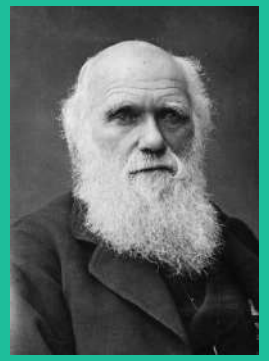

Darwin 1858
Evolucionisme, selecció natural

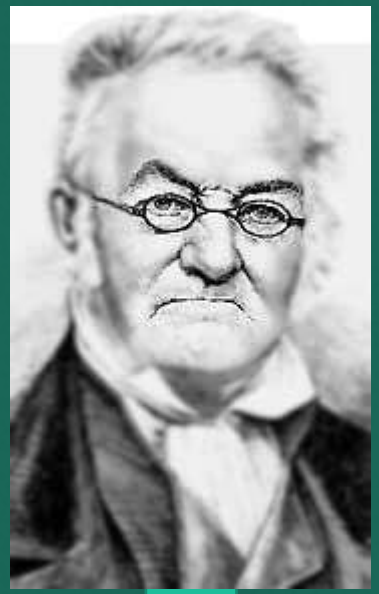

Ritter
Geografia humana
Erdkunde

2

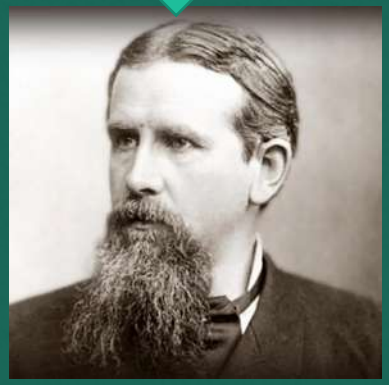

Friedrick Ratzel (1844-1904)

2

Élisée Reclus

1

Piotr Kropotkin

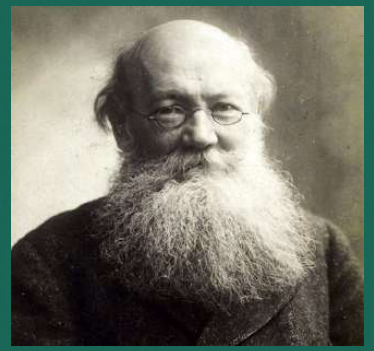

I La relació home-medi al pensament de Reclus

Élisée Reclus

Piotr Kropotkin

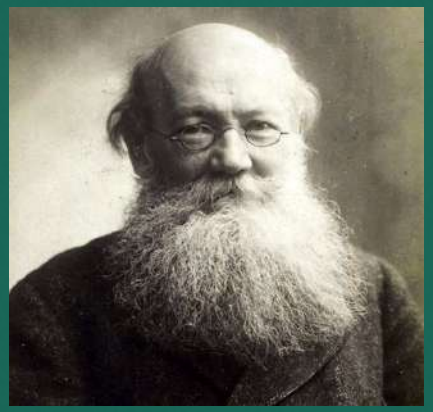

Reclus parteix de la base de que **l'home és naturalesa** i el seu projecte geogràfic és basa en la construcció d'una societat basada en els principis de l'anarquisme.
L'Estat és la causa de la ruptura de l'harmonia home-natura i és l'origen del binomi dominants/dominats

- Síntesi de plantejaments positivistes, evolucionistes i anarquistes
- Gràcies a l'Anarquisme, Reclus recupera la idea de la relació harmònica home-natura
- S'allunya del plantejaments socio-darwinistes que primaven la lluita per la vida I la competència

La societat és una suma d'individulitats

Un tercer grupo de hechos, resultado del estudio del hombre en todas las edades y en todos los países, demuestra que toda evolución en la existencia de los pueblos proviene del esfuerzo individual. En la persona humana, elemento primario de la sociedad, ha de buscarse el choque impulsivo del medio, que se traduce en acciones voluntarias para esparcir las ideas y participar en las obras que modificarán la marcha de las naciones. El equilibrio de las sociedades sólo es instable por la dificultad impuesta á los individuos en su franca expansión. La sociedad libre no puede establecerse sino por la libertad absoluta suministrada en su desarrollo completo á cada hombre, primera célula fundamental, que se agrega en seguida y se asocia como le place á las otras células de la cambiante humanidad. En proporción directa de esa libertad y de ese desarrollo inicial del individuo, las sociedades ganan en valor y nobleza:

- La persona humana és l'element primari de la societat
- Tota evolució dels pobles prové l'esforç individual
- Les societats són inestables només en la mesura que s'oposen a l'expansió individual
- No pot haver una societat lliure, sense la llibertat absoluta de tots els seus individus ,que s'uneixen entre sí a altres amb total llibertat.

L'Home i la Terra, vol. I

ANARQUIA

La paraula **anarquía** deriva del grec «ἀναρχία» («anarkhia»). Està composta pel prefix ἀν- (an), que significa «no» o «sense», i de l'arrel arkhê (en grec ἀρχή, «origen», «principi», «poder» o «mandat».

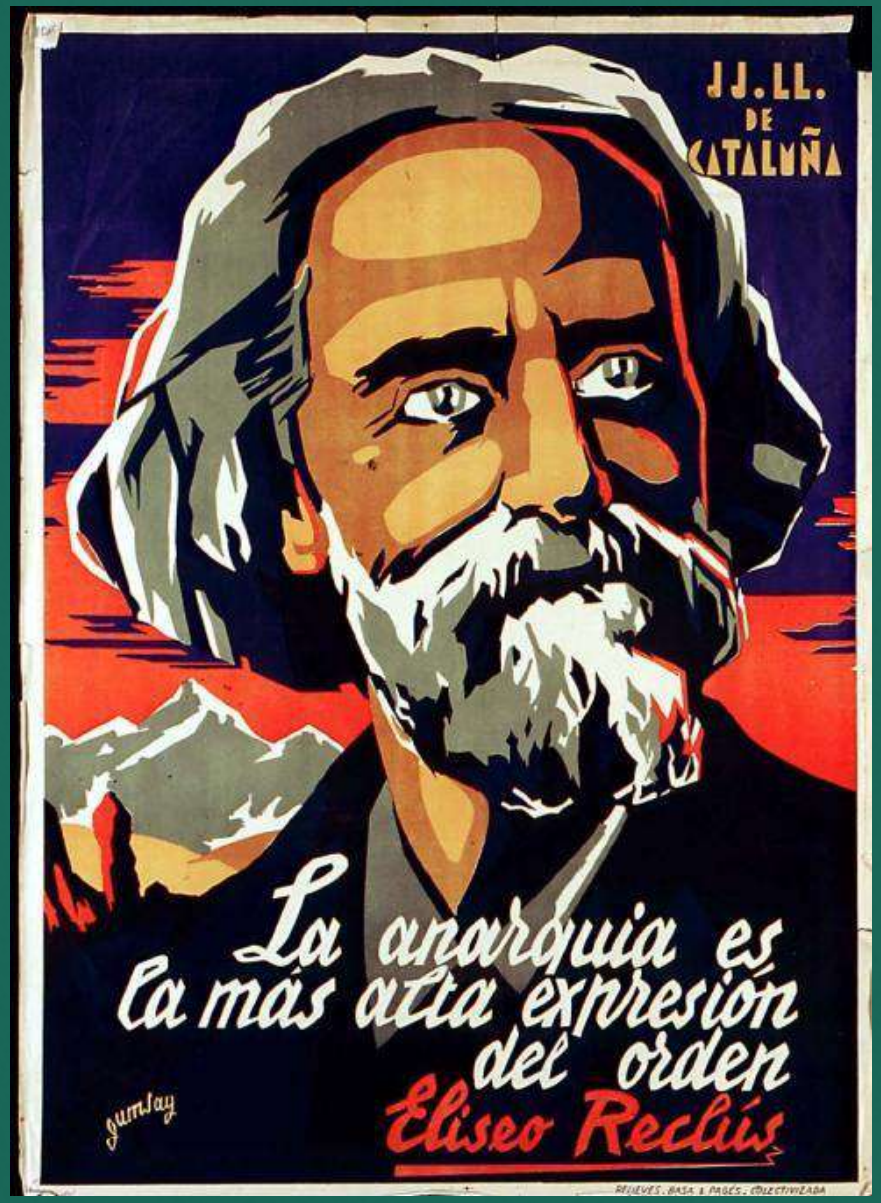

Anarquisme individualista de l'escola

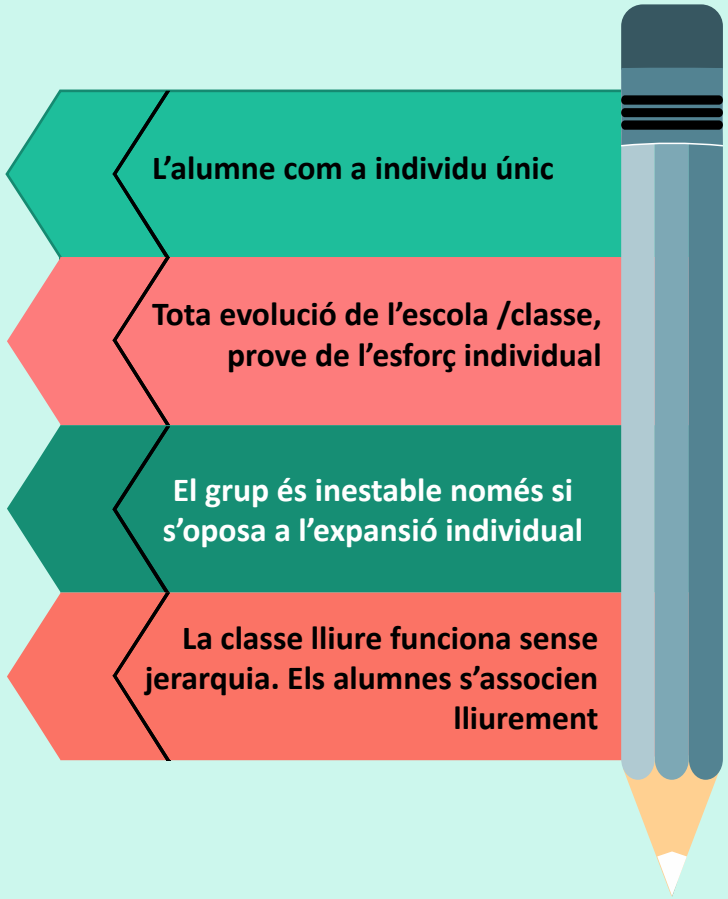

L'alumne és l'element primari de l'escola

La persona humana és l'element primari de la societat

Col·lectivitat com a suma d'individualitats

Tota evolució dels pobles prové l'esforç individual

Cohesió del grup, respecte a les individualitats

Les societats són inestables només en la mesura que s'oposen a l'expansió individual.

Llibertat d'acció I d'associació

No pot haver una societat lliure, sense la llibertat absoluta de tots els seus individus, que s'uneixen entre sí a altres amb total llibertat

L'Estat-nació és la causa de la ruptura de l'harmonia natural i de l'aparició d'opressors i oprimits
L'escola ha de ser anarquista per evitar trencar l'harmonia natural que sorgeix d'una relació lliure entre iguals

Salvetats: un infant no és un ciutadà

Relació dialèctica Espai-Temps
Geografia-Història

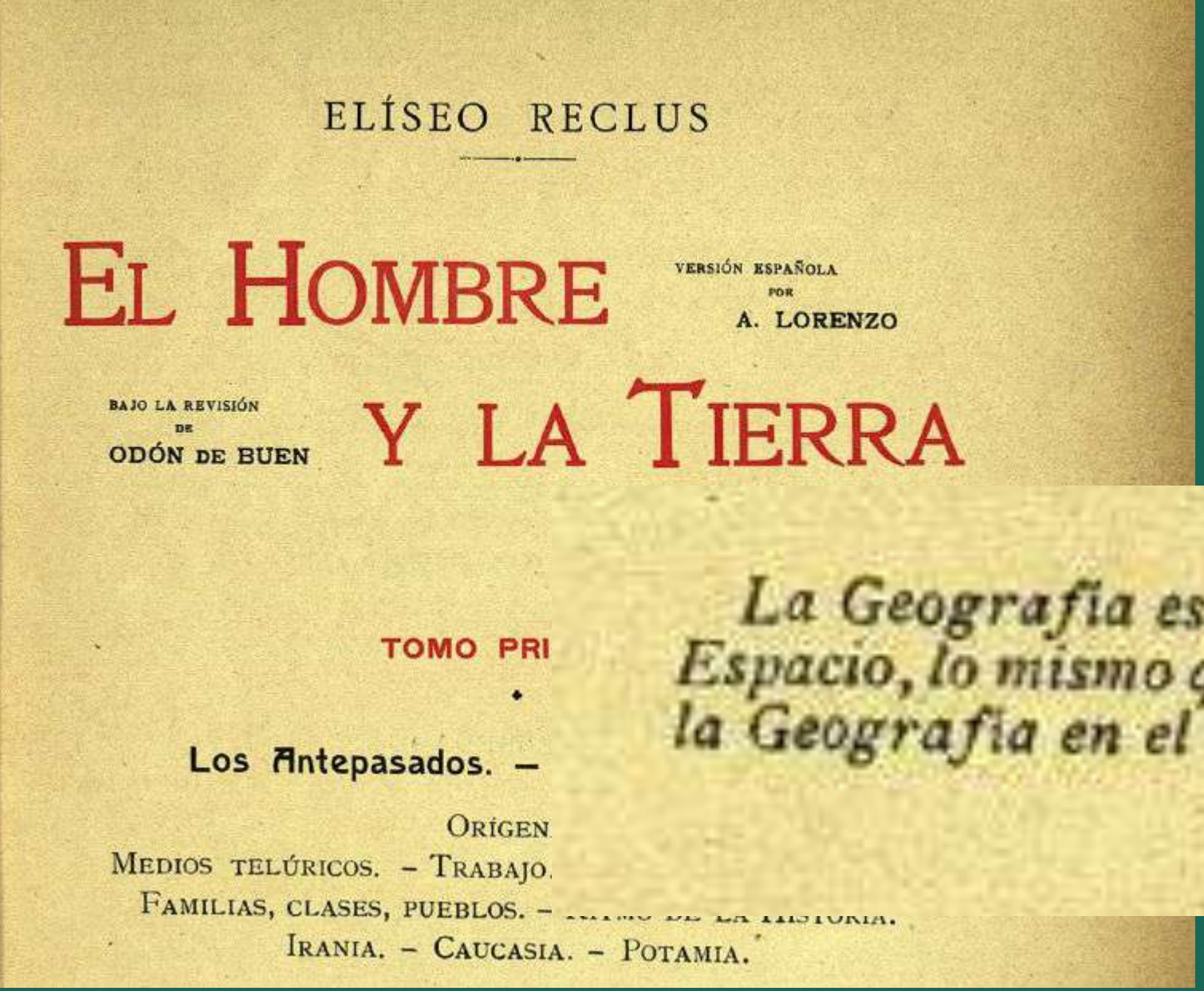
ELÍSEO RECLUS

EL HOMBRE Y LA TIERRA

VERSIÓN ESPAÑOLA POR A. LORENZO

BAJO LA REVISIÓN DE ODÓN DE BUEN

TOMO PRI

Los Antepasados. –

ORÍGEN

MEDIOS TELÚRICOS. – TRABAJO.

FAMILIAS, CLASES, PUEBLOS. –

IRANIA. – CAUCASIA. – POTAMIA.

La Geografía es la Historia en el Espacio, lo mismo que la Historia es la Geografía en el Tiempo.

El mateix desenvolupament de les nacions implica aquesta transformació del medi: el temps modifica incessantment l'espai.

LA GEOGRAFIA ÉS LA HISTORIA EN L'ESPAI, EL MATEIX QUE LA HISTÒRIA ÉS LA GEOGRAFIA EN EL TEMPS

Els canvis que els homes fan sobre el medi deixen la seva petjada, aquesta successió de canvis, és la història, per això la història s'estudia a través dels canvis que la geografia mostra al llarg del temps

Colons migrants cap el far west

Els canvis que el medi registra de forma natural, interactua amb els homes i fa que aquests evolucionin juntament amb el seu medi d'una determinada manera Per això, estudiar la geografia ens permet coneixer la història dels grups humans que viuen a aquest medi

Fesomia i modus de vida del inuits (Lapónia) Medi àrtic

exteriormente los músculos. Ellos mismos, bajo sus espesos y peludos trajes de pieles, semejan bolas y parece que ruedan cuando andan.

Así como el hombre en contacto frecuente con el caballo, chalán, palafrenero ó jockey, toma un aspecto caballar, el Esquimal pescador de cetáceos, ofrece de una manera admirable la fisonomía de la foca, rostro aplastado con los escasos pelos del bigote erizados, expresión dulce, ligeramente azorada y un conjunto oleoso. Tiene también las costumbres de la foca, alternando largas perezas á una actividad forzada. Ampliamente vestido al exterior, el esquimal ha de atiborrarse al interior con masas de comida de que los europeos no pueden formarse idea. Se habla de 10, 12 y 14 kilogramos de grasa, aceite y carne embutidos y tragados, de una sentada, por un solo innuit ó «come-crudo»; tal es el significado de la palabra «esquimal» dada por los Algonqui-

CRÁNEO DE INNUIT CRÁNEO DE ALGONQUIN

TIPOS COMPARADOS DEL VERDADERO INNUIT Y DEL PIEL ROJA ALGONQUIN DEL LABRADOR

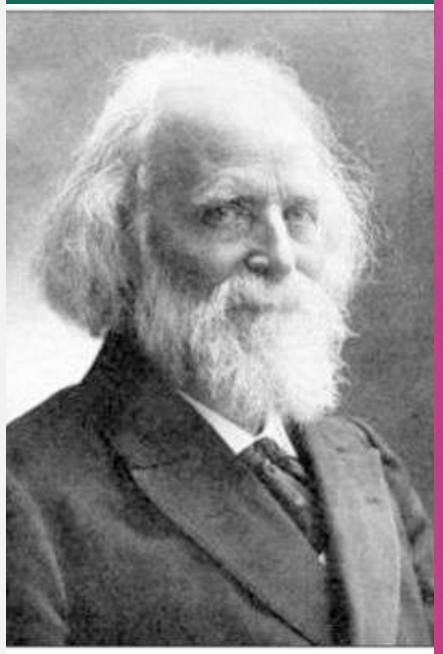

Perquè es trenca la interacció explicativa home-natura

Impedeix concebre l'home com a una part viva de la naturalesa, amb la qual manté un mateix esperit

EL CALENDARI

La Revolución francesa resolvió esta cuestión del calendario por los cuidados del matemático Romme. Desprendiéndose resueltamente de la «rutina cristiana», la nación «inscribió la República en la geometría celeste» (M. Chelet), en tanto que el cancionero Fabre d'Eglantine, elevado sobre sí mismo por el soplo de la Hora (Laurent Tailhade), inventó para designar los meses con denominaciones magníficas esos vocablos soberbios que por sí solos forman todo un poema: «Vendimiario, Brumario, Frimario, Nivoso, Pluvioso, Ventoso, Germinal, Floreal, Prarial, Mesidor, Termidor y Fructidor», nombres todos que á pesar de la contra-revolución han entrado y que permanecerán seguramente bajo los climas de la Europa occidental, y en otros países se imaginarán nombres según los mismos principios para la marcha de las estaciones.

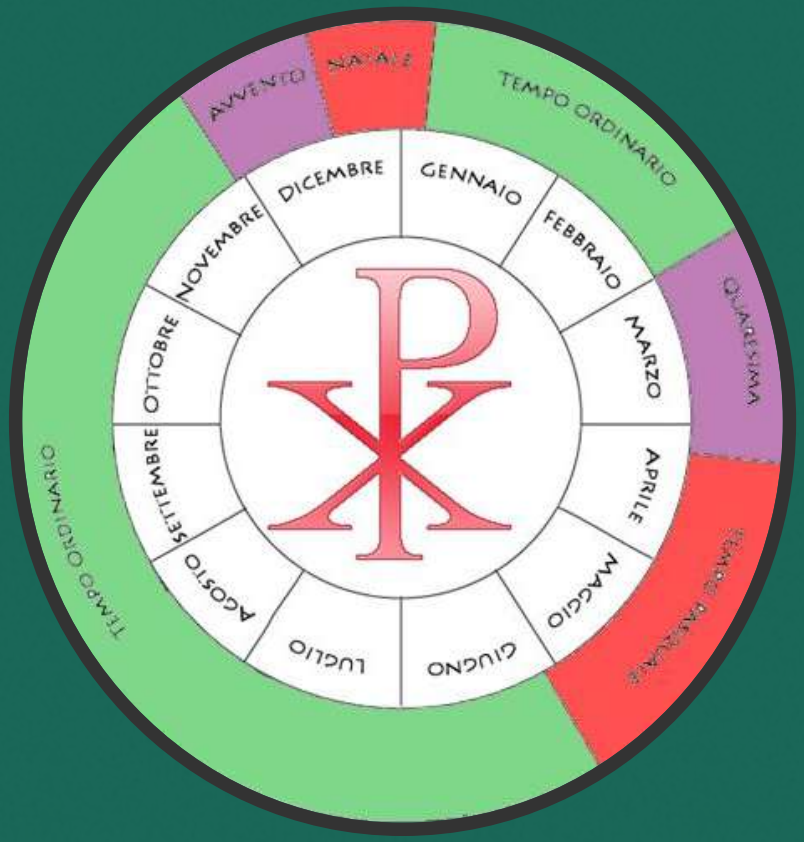

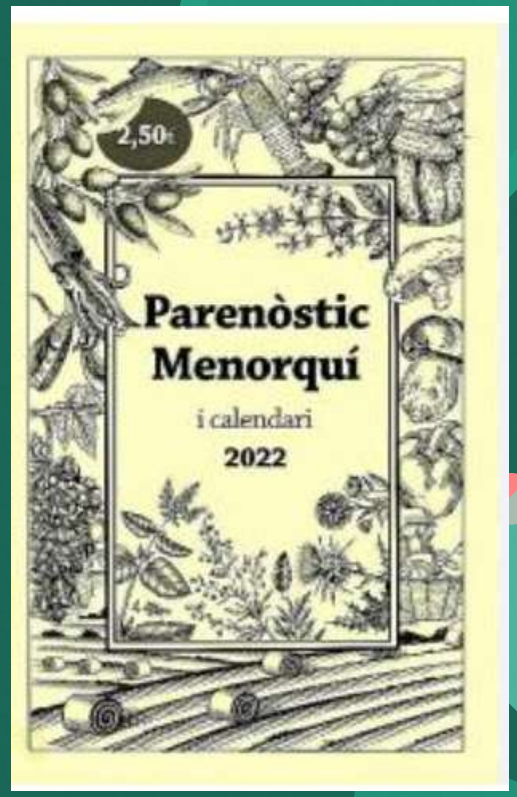

Juguem a rebatiar els mesos, a periodificar el temps d'un altre forma reflexionem sobre l'origen de la nostra divisió del temps

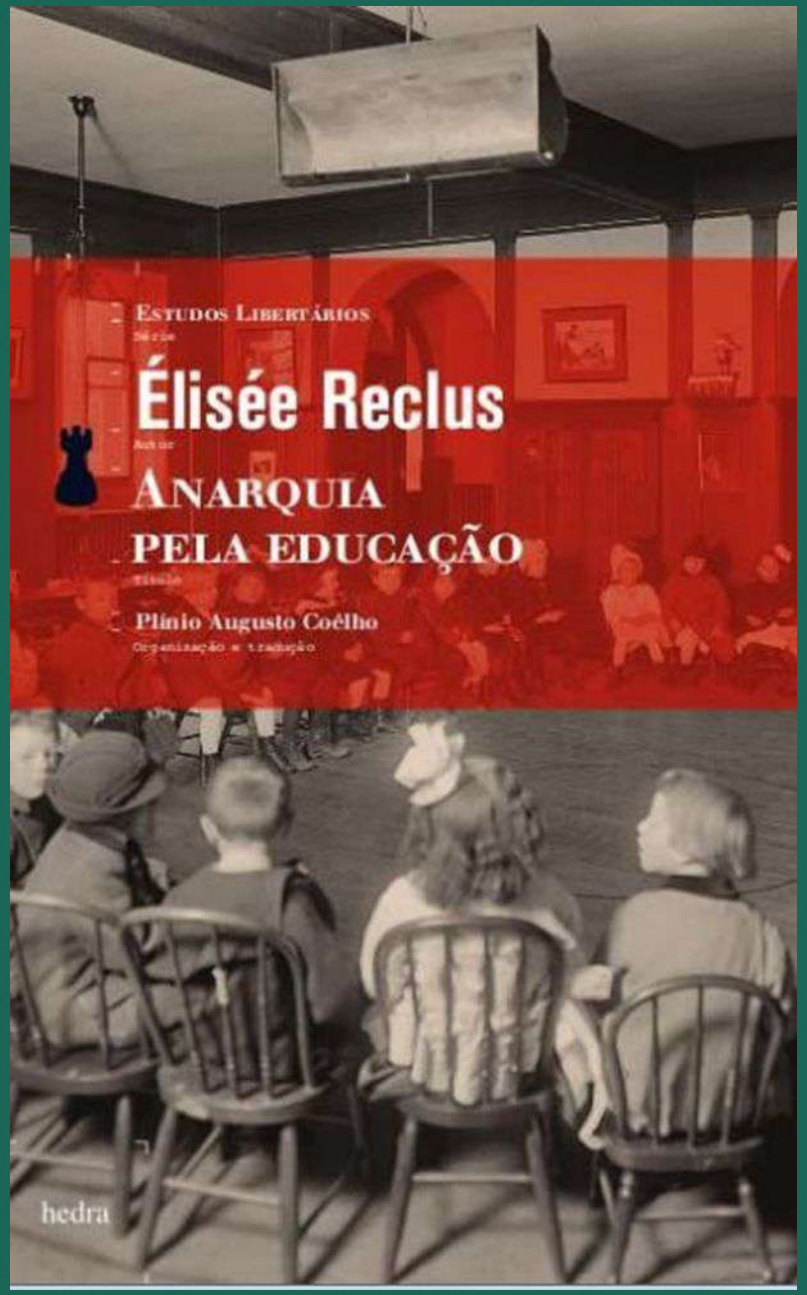

Revista francesa Hérodote

